

Oponentský posudek na diplomovou práci Ludmily Bricheínové „Vliv skupiny SASA na léčbu a integraci traumatu ze znásilnění“

Petra Klvačová, PhD.

Evangelická teologická fakulta UK

Ludmila Bricheínová si pro svou diplomovou práci zvolila v mnoha ohledech náročné téma, vliv konkrétní svépomocné skupiny na léčbu a integraci traumatu ze znásilnění. Tematicky navazuje na svou bakalářskou práci, v níž se zabývala obrazem oběti znásilnění.

Předkládaná práce splňuje požadavky kladené na diplomovou práci, v některých ohledech ji lze zařadit k velmi dobrým studentským pracím. Zejména s přihlédnutím k tomu, jak je celý text strukturován a napsán. Autorka píše čtivě, srozumitelně, kultivovaně, v textu nejsou překlepy ani gramatické chyby. Přesvědčivý je seznam prostudované literatury i způsob, jakým autorka (až na výjimky) pracuje s odkazy na přečtenou literaturu. Správně používá poznámkový aparát.

Oceňuji také samotný výběr tématu, které je křehké a vyžaduje jednak dobrou orientaci a znalost prostředí a samozřejmě potřebnou empatii. Cílem práce je (podle formulace výzkumných otázek, str. 16) především popsat, v čem členky skupiny spatřují pozitivní změnu vyplývající ze zapojení do skupiny a v čem spočívají léčebné prvky skupiny. Výzkum se opírá o kvalitativní metodologické přístupy, zjištění autorky jsou založena především na individuálních rozhovorech a ohniskových skupinách se členkami SASA.

A právě ve výzkumné části – navzdory velkému úsilí, které do výzkumu autorka bez pochyby vložila – spatřuji některá podstatná omezení práce.

Zprvce, již formulace výzkumných otázek není neproblematická. Objevuje se v nich především předpoklad pozitivních změn, které chce autorka pomocí výpovědí žen popsat. Autorka sama toto přiznává, tedy že se soustředí především na silné stránky SASA. V dalším textu sice uvádí, že ji zajímají i případná úskalí fungování skupiny, na ty však ve výzkumné části nedochází. Objevují se pouze v závěrečné diskusi, spíše ale na úrovni obecného konstatování rizik, které mohou se členstvím ve svépomocných skupinách souviset. Nikoliv tedy ve vztahu ke konkrétní zkoumané skupině. Čtenář se tedy nedozví, zda případná rizika byla vůbec součástí rozhovorů, zda se na ně autorka ptala, nebo zda je do rozhovorů vnesly samotné respondentky.

Druhé podstatné omezení se týká toho, co a jakým způsobem se o přínosu skupiny pro život žen dozvídáme. Zjištění mají výhradně popisný charakter, jednotlivé výpovědi jsou představeny buď v tabulkách, nebo prostřednictvím úryvků z rozhovorů. Úryvky jsou autorkou práce stručně shrnuty, nejsou mezi sebou porovnávány jednotlivé výpovědi nebo jejich části. Ačkoliv i z uvedených úryvků je zřejmé, že výpovědi jsou bohaté a rozmanité, podobnosti a rozdíly v nich nejsou nijak interpretovány a zasazovány do kontextů – ať už samotných vyprávění či teoretických poznatků o svépomocných skupinách a možnostech terapie skrze tyto skupiny. Odhaduji, že nasbíraný materiál a dobrá znalost teorie dovolovaly autorce hlubší a podrobnější interpretace než jen poměrně stručný popis. V textu by měly převažovat autorčiny interpretace nad ukázkami z rozhovorů, ty mají v kvalitativním výzkumu sloužit pro doložení analytických závěrů. Místo toho ale například na stranách 86-

88 zabírají většinu prostorů v podstatě nekomentované, neinterpretované citace z rozhovorů. Podobně na straně 82. Zůstává tak na čtenáři, aby v úryvcích našel to zajímavé.

Ve výzkumné části se objevují i další dílčí chyby či opomenutí – např. zvolený výběr respondentek není kvótní, dále z textu není jasné, co se bude dít s nahrávkami a přepisy po skončení výzkumu, není zřejmé, jak byly jednotlivé rozhovory i focus groups vedeny (na co se autorka ptala a jak konkrétně rozhovory probíhaly). Tady je škoda, že autorka nevyužila pro přípravu focus group primární literaturu dostupnou v českém jazyce, konkrétně knihu „Ohniskové skupiny jako metoda kvalitativního výzkumu“ do Davida L. Morgana (2001).

To, co je na několika místech uváděno jako terénní poznámky, jsou spíše velmi stručné poznámky o tématech či obsahu rozhovoru. Naopak ukázkou pěkných terénních poznámek najdeme v příloze č. 5 na straně 21.

S ohledem na etickou náročnost zkoumaného prostředí chybí aspoň stručný popis toho, jak se autorce dařilo získat a udržet si důvěru respondentek, přesvědčit je k účasti na výzkumu.

S tím souvisí i poslední připomínka k předkládané diplomové práci, a to, že autorka nehledala inspiraci v zahraničních textech, které se zabývají tématem znásilnění a současně se také opírají o kvalitativní výzkumnou metodologii. Takové texty existují a věnují se například tomu, jak připravit a vést výzkum v prostředí lidí, kteří zažili znásilnění nebo co pro oběti znásilnění znamená účast ve výzkumu a sdílení jejich příběhu.

Navzdory pečlivé a svědomité práci autorky tak samotný výzkum zůstává na půli cesty. Jak již bylo zmíněno, dílčí závěry mají především popisný charakter a nejdou příliš do hloubky. S ohledem na náročnost tématu a zpracování kvalitativních dat by analýze i samotné práci prospělo, aby měly příležitost „uzrát“.

Práci Ludmily Břichákové doporučuji k obhajobě a s ohledem na výše uvedené připomínky navrhuji v závislosti na průběhu obhajoby hodnotit ji v rozmezí **B-C**.

Petra Klvačová, PhD.

5. června 2018